Edu PSU | Journal of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus
Vol.30 No.2 : May - August 2019, pp. 41-56

State and Perception of Community Participation in Education Development to Build up a Smart City of Phitsanulok

Thak Udomrat
Ph.D. (Education), Assistant Professor
Department of Educational of Administration and Development
Faculty of Education, Naresuan University

Received : August 10, 2018/ **Revised :** November 15, 2018/ **Accepted :** November 23, 2018

Abstract

This research aimed to survey the state of and the needs for community participation in education development in order to build up a Smart City of Phitsanulok; and to study about the perception of parents and community leaders relating to education development policies and plans, as well as the social problems caused by rapid urbanization. The research methodology was based on mixed methods, referred to quantitative and qualitative data. The survey of community par - ticipation was based on the opinions of 600 people systematically randomed from 20 communities in Muang District of Phitsanulok. The case study of the perceptions about policies, planning, and social problems was scoped around a rapidly urbanized community where a university existed.

The research found that the participation was "moderate" in academic affairs, student activities, school environment, and budgeting; only 36.2% of the repliers were acknowledged about Smart City Policy; and the needs for education development were diversed among the 20 communities. The case study revealed that, parents and community leaders in the rapidly urbanized community participated to some level in education development, with high concern about the social problems related to traffic law abusement and drugs.

Keywords: Community Participation, Smart City, Sustainable Development

Edu PSU วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2562, หน้า 41-56

การมีส่วนร่วมและการรับรู้ของชุมชนในการพัฒนาการศึกษาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะของจังหวัดพิษณุโลก

ทักษ์ อุดมรัตน์
ปร.ด. (การศึกษา), ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

วันรับบทความ : 10 สิงหาคม 2561/ **วันแก้ไขบทความ :** 15 พฤศจิกายน 2561/
วันตอบรับบทความ : 23 พฤศจิกายน 2561

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งเพื่อจะสำรวจสภาพและความต้องการในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะของจังหวัดพิษณุโลก และเพื่อศึกษาการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชน เกี่ยวกับนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาและปัญหาสังคมที่เกิดจากการขยายตัวเป็นเมืองอย่างรวดเร็ว ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธีซึ่งอิงข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การสำรวจการมีส่วนร่วมของชุมชนอิงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 600 คน จาก 20 ชุมชน ในอำเภอเมืองพิษณุโลก การศึกษาเฉพาะกรณีเกี่ยวกับการรับรู้นโยบาย แผนพัฒนา และปัญหาสังคม กำหนดขอบเขตเฉพาะชุมชนที่กลายเป็นเมืองอย่างรวดเร็วและมีมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งตั้งอยู่

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในระดับ “ปานกลาง” ด้านการพัฒนาวิชาการ, ด้านกิจกรรมนักเรียน, ด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน, และด้านงบประมาณ โดยมีเพียง 36.2% ของผู้ตอบที่รับรู้นโยบายการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ และความต้องการในการพัฒนาการศึกษาใน 20 ชุมชน มีความแตกต่างหลากหลาย ส่วนการศึกษาในชุมชนที่มีการเปลี่ยนเป็นสังคมเมืองอย่างรวดเร็วและมีมหาวิทยาลัยตั้งอยู่ พบว่าผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชนให้การร่วมมือในระดับหนึ่ง และตระหนักในระดับมากว่ามีปัญหาสังคม คือ การละเมิดกฎจราจรและปัญหายาเสพติด

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน, เมืองอัจฉริยะ, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

บทนำ

ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2560 รัฐบาลโดยการนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีของประเทศไทย ต้องการผลักดันให้ประเทศเข้าสู่ยุค “Thailand 4.0” ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของรัฐบาลไทยที่จะใช้ในการผลักดันเพื่อให้ประเทศไทยก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้หรือฐานะ และแก้ปัญหาการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ด้วยรูปแบบการ ‘ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม’ รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาช่วยในภาคการเงิน การบริหารจัดการและการบริการ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน การค้า อุตสาหกรรม การเกษตร ธนาคาร ประชาชน ชุมชน จังหวัด สถาบันการศึกษา และสถาบันวิจัยต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการส่งเสริม SMEs และ Startup เพื่อให้ทุกภาคส่วนขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน สู่เป้าหมาย “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

เมืองอัจฉริยะ (Smart City) เป็นแนวทางคิดในการพัฒนาเมืองภายใต้กรอบความคิดที่มุ่งให้เกิดความยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ภายใต้เป้าหมายที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน เช่น ต้องการให้เป็นเมืองที่ก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี เป็นเมืองที่น่าอยู่ที่สุดในโลกหรือเป็นเมืองที่มีความสมบูรณ์แบบผสมผสาน ทั้งความเป็นเมืองที่น่าอยู่ มีการพัฒนาเศรษฐกิจของตัวเอง เป็นต้น ปัจจุบันทั่วโลกมีเมืองที่เดินตามแนวทางของ Smart City อยู่มากมาย ซึ่งต่างก็มีความแตกต่างกันในรายละเอียด แต่ที่เห็นชัดคือมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง มีเป้าหมายที่จะพัฒนาคนให้กลายเป็นพลังขับเคลื่อนดิจิทัลที่สำคัญของประเทศ โดยทำให้เมืองเชื่อมโยงกัน ด้วยโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี และเพิ่มความสะดวกให้วิถีชีวิต เศรษฐกิจสามารถเติบโตในภาพรวม ให้มีชุมชนเมืองที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้อยู่อาศัย ให้ได้รับคุณภาพสูงในการใช้ชีวิต เป็นเมืองที่น่าอยู่อาศัย มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเชื่อมโยงระบบโครงสร้างพื้นฐานของเมืองให้บูรณาการเข้าด้วยกันผ่านระบบ IT

สำนักงานจังหวัดพิษณุโลกได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศในช่วงปี พ.ศ.2561-2564 ภายใต้วิสัยทัศน์ว่า “พิษณุโลก : เมืองบริการเศรษฐกิจและสังคมสี่แยกอินโดจีน” โดยมีพันธกิจในการพัฒนาให้เป็นเมืองบริการที่หลากหลาย (Service City) และมีความปลอดภัยสูง (Safety City) โดยมีเป้าประสงค์ 6 ประการ คือ 1) เป็นศูนย์กลางการบริการการค้า โลจิสติกส์ และการขนส่ง 2) มีการบริหารจัดการสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และปลอดภัย 3) เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา และนันทนาการ 4) เป็นศูนย์กลางการศึกษา การบริการทางวิชาการด้านสุขภาพ และ ICT 5) รักษาความสมบูรณ์ของระบบนิเวศและอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 6) เป็นเมืองที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีร่วมกันอย่างสันติสุข (สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สป., 2560)

การที่แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านต่าง ๆ จะประสบความสำเร็จหรือไม่ จะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชนในระดับล่างด้วย และตัวชี้วัดระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีความสำคัญมาก ประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและความรู้ความเข้าใจในทิศทางการพัฒนาชุมชนที่ชาวบ้านพึงรับรู้และเข้าใจ เพราะการประยุกต์ใช้และการให้บริการทางการศึกษาตามแนวคิดเมืองอัจฉริยะนั้น จะต้องเน้นการปรับปรุงกระบวนการทางการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงอย่างสะดวกง่ายดายผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม อาทิ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ชุมชนวิชาการ ผู้ให้บริการทางสังคม ประชาชนในท้องถิ่น รัฐบาลท้องถิ่น กลุ่มสนใจในท้องถิ่น และองค์กรผู้เสียสละที่ไม่มุ่งผลประโยชน์ (Novotny, Kuchta and Kudlec, 2014)

สิ่งที่พึงประสงค์สำหรับจังหวัดพิษณุโลกในการที่จะพัฒนาเป็นเมืองอัจฉริยะ คือ โรงเรียนต่าง ๆ ต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นโรงเรียนแห่งนวัตกรรม ประเภทโรงเรียนที่จะสามารถเปลี่ยนเป็นโรงเรียนแห่งนวัตกรรมได้เร็วที่สุดน่าจะเป็นโรงเรียนเอกชน ทั้งนี้ วชิน อ่อนอ้าย, ฉันทนา จันทร์บรรจง, วิทยา จันทร์ศิลา และสำราญ มีแจ้ง (2558) พบว่า องค์ประกอบ 7 ประการของการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม ได้แก่ การจัดโครงสร้างแบบยืดหยุ่น การสร้างกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม การสร้าง

วัฒนธรรมองค์การและบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา การสร้างทีมงานเฉพาะกิจ และเครือข่ายความร่วมมือที่หลากหลาย ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

รูปแบบความร่วมมือของผู้ปกครองกับโรงเรียนในการพัฒนาสู่องค์การแห่งนวัตกรรมนั้น อนุศิษฎ์ ศุขโรจน์, วิทยา จันทร์ศิลา, สำราญ มีแจ้ง และทำรงลักษณ์ เอื้อนครินทร์ (2561) พบว่ามีหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน, การยอมรับนับถือ, การตัดสินใจและการรับผิดชอบร่วมกัน และ ความรักความเมตตาและความซื่อสัตย์ มีวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม 3 ประการ คือ พัฒนาผู้เรียน โดยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเตรียมพื้นฐานทักษะชีวิตและอาชีพ, พัฒนาครูเพื่อทำโรงเรียนให้เหมือนบ้านและพัฒนาผู้ปกครองเพื่อทำบ้านให้เหมือนโรงเรียน มีเงื่อนไขความสำเร็จ 3 ประการ คือ โรงเรียนและผู้ปกครองตระหนักว่าตนเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และทั้งผู้ปกครองและโรงเรียนรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน

สภาพการรับรู้ถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน เป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะส่งผลสำเร็จให้กับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม (Henderson and Karen, 2002)

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วม และความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดพิษณุโลกเพื่อรองรับความเป็นเมืองอัจฉริยะในอนาคต โดยเฉพาะในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่กำลังขยายตัวจากชนบทเป็นเมือง ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและน่าจะมีปัญหาทางสังคมเกิดขึ้นหลายอย่างหากไม่มีการเตรียมพร้อมที่ดี และถ้าภาครัฐไม่มีการสื่อสารที่ดีให้ผู้ปกครองนักเรียนและคนในชุมชนได้รับรู้ เพราะเมืองอัจฉริยะควรเป็นเมืองที่มนุษย์และสังคมเติบโตอย่างชาญฉลาดและพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นเมืองศูนย์กลางการให้บริการ (Service City) และมีความปลอดภัยสูง (Safety City) โดยมีการศึกษาเป็นพื้นฐานการพัฒนาที่มีความสมดุลทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม (กาญจนา เงารังษี. 2559)

ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องการจะสำรวจสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลกในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และด้านงบประมาณเพื่อการศึกษา เพื่อจะทราบว่าในปัจจุบันมีสภาพอย่างไร และผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายมีความต้องการอะไรบ้างที่จะให้โรงเรียนและภาครัฐทำการพัฒนาเนื้อหาการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนสู่สังคมเมืองที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นฐาน

นอกจากนี้ การวิจัยนี้จะศึกษาด้วยว่าผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชนมีการรับรู้ในระดับใดเกี่ยวกับนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดพิษณุโลก เพื่อที่จะนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาการศึกษาที่สนองการพัฒนาของจังหวัดพิษณุโลกต่อไป และสนองความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นไปในทิศทางที่เหมาะกับอนาคตของเด็กในการปกครองของตน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชนต่าง ๆ ในการพัฒนาการศึกษาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะของจังหวัดพิษณุโลก

2. เพื่อศึกษาการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชน ในชุมชนที่ขยายตัวเป็นเมืองอย่างรวดเร็วเกี่ยวกับสภาพการเปลี่ยนแปลง ทิศทางการพัฒนา ผลกระทบ และปัญหาสังคม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักการออกแบบเมืองอัจฉริยะ

แนวคิดเมืองอัจฉริยะหรือ Smart City คือ ทิศทางในการพัฒนาเมืองให้คนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี จากการแก้ปัญหาต่างๆ ช่วยส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและลดผลกระทบให้เหลือน้อยที่สุด ซึ่งกำหนดหลักการสำคัญไว้ 4 ข้อ (สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน, กระทรวงพลังงาน) ได้แก่

1. มีการใช้ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ถนน อาคารและสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่เมืองอย่างเต็มประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการพลังงานทั้งภาคการผลิต การส่งจ่ายและการใช้พลังงาน รวมทั้งส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนเพื่อสนับสนุนสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2. มีความยืดหยุ่นสูง ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ง่ายต่อการเรียนรู้ ง่ายต่อการใช้งาน ง่ายต่อการประยุกต์และปรับเปลี่ยน และสามารถสนองความต้องการของเมืองได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3. เทคโนโลยี ข่าวสารข้อมูล เปิดกว้างและสามารถเข้าถึงแก่ผู้ใช้ในทุกระดับ ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานภาพ ทั้งยังสามารถแก้ไขให้เหมาะสมกับความต้องการในการใช้งานที่แตกต่างกันได้ด้วย

4. เป็นเมืองแห่งคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข ปลอดภัย เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ บ่มเพาะนักธุรกิจ นักพัฒนาเพื่อสร้างให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมด้านต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา

การพัฒนาการศึกษาแห่งเมืองอัจฉริยะ

Wolff, Kortuem and Cavero (2015) ในบทความ ชื่อ "Towards Smart City Education" กล่าวถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า เป็นหัวข้อสำคัญสำหรับโรงเรียนในสหราชอาณาจักรมาหลายปีแล้ว และองค์การสหประชาชาติได้รายงานเมื่อปี พ.ศ.2559 ว่าประชากรร้อยละ 54 ของโลก อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ และจะเพิ่มเป็นร้อยละ 66 ในปี พ.ศ. 2593 จึงมีการนำแนวคิด “เมืองอัจฉริยะ” มาใช้เพื่อการพัฒนาเมืองใหญ่ ซึ่งในสหราชอาณาจักรนั้นได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพลเมืองของเมืองใหญ่ให้มีทักษะในการใช้ข้อมูล เรียกว่า Urban data skills สำหรับเด็กอายุระหว่าง 5-18 ปี อาทิ ทักษะในการใช้โปรแกรม GIS ในวิชาภูมิศาสตร์ ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล ประเมิน และใช้พลังงานอย่างฉลาด ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการระบุและพัฒนาเทคโนโลยีที่นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมสำหรับเมืองใหญ่ เป็นต้น

การพัฒนาการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โลกมนุษย์ทุกวันนี้กำลังมีความเสี่ยงสูงที่จะไม่มีความยั่งยืน เพราะมีปรากฏการณ์ที่สำคัญ 2 ประการ ประการที่หนึ่ง คือ ประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างนอกเหนือการควบคุม ในขณะที่ทรัพยากรไม่เพียงพอเพราะมีแต่การถดถอย และประการที่สองคือพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดจากระบบบริโภคนิยม (Consumerism) (กาญจนา เงารังสี, 2559)

กลไกสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนคือการศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบของการพัฒนา 3 ส่วน คือ การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาสังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งจะต้องดำเนินไปอย่างสมดุลกัน ซึ่งรวมถึงการร่วมพัฒนาหลักสูตร ร่วมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียน และร่วมพัฒนาผู้คนทั่วไปที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงต้องอาศัยการศึกษาเป็นกลไกในการดำเนินงาน ซึ่งมีกลวิธีคือ (กาญจนา เงารังสี, 2559)

1. หลักสูตร เป็นองค์ความรู้หลักในสาขาวิชาที่จะนำไปสร้างปัญญาในการแก้ปัญหา เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์และการเปลี่ยนแปลงของปัจจุบันอย่างเข้าใจ และเป็นองค์ความรู้ที่มีครอบครัวและชุมชนเป็นฐานในการสร้าง

2. บุคลากร มีครูเป็นต้นแบบ ผู้เรียนมีความคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ และมีจิตวิญญาณในการสร้างอนาคตให้แก่คนรุ่นใหม่ต่อไป

3. เป้าหมายของการศึกษา คือ สังคมแห่งปัญญาเศรษฐกิจสีเขียว (พอเพียงและไม่ทำลายทรัพยากรจนเกิดภัยพิบัติ) สิ่งแวดล้อม (ยืนยาวด้วยการทดแทนและช่วยอนุรักษ์ ใช้ตามความจำเป็น ไม่ใช่ตามความอยากหรือความต้องการ)

4. ผลสำเร็จ คือ สังคมที่มีการศึกษาตลอดชีวิต เศรษฐกิจที่เอื้ออาทรและพึ่งพาซึ่งกันและกันแบบกัลยาณมิตร สิ่งแวดล้อมที่เรียกคืนความหลากหลายทางชีวภาพและความเป็นพหุวัฒนธรรมของประชากรโลก และการอยู่ร่วมกันฉันท์มิตรและมีความสุขที่ยั่งยืน

การมีส่วนร่วมทางการศึกษาในชุมชนที่ขยายตัวเป็นเมือง

Epstein and others (1997) อธิบายในทฤษฎีขอบเขตทับซ้อนของอิทธิพล (Overlapping Spheres of Influence Theory) ว่าการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับมุมมองของนักการศึกษา ถ้ามองครอบครัวและชุมชนแยกจากสถานศึกษาก็จะยกหน้าที่การจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาเท่านั้น แต่ถ้ามองว่าครอบครัวและชุมชนเป็นเสมือนหุ้นส่วนในการพัฒนาเด็กก็จะเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมทั้งด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมนักเรียน และด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อม ไม่เพียงแค่ด้านงบประมาณเท่านั้น

สำหรับการขยายตัวเป็นเมือง (Urbanization) นั้น นักวิชาการมีความเห็นว่า ถ้ามีการจัดองค์กรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพก็จะมีข้อดีมากมาย แต่ถ้าวางแผนไม่ดีก็อาจจะเสี่ยงต่อความไม่มั่นคงทางสังคม

นอกจากนี้ ยังอาจจะเกิดความไม่เท่าเทียมมากขึ้น และอาจจะมีความรุนแรงในสังคมและมีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายสูงขึ้น จึงจำเป็นต้องเร่งป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นองค์รวม เริ่มจากการสร้างความตระหนักรู้ของผู้คนในชุมชน และการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างภาคธุรกิจ รัฐบาล ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และนักวิชาการ เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิผล และการเสริมสร้างบรรยากาศการเป็นหุ้นส่วนกันของภาครัฐและภาคเอกชน ในรูปแบบ “public private partnerships” เพื่อทำให้ชุมชนมีประสิทธิภาพและเข้มแข็งพอที่จะเผชิญกับความเสี่ยงต่าง ๆ (Zurich Insurance Group, 2015)

กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีสำหรับการวิจัย

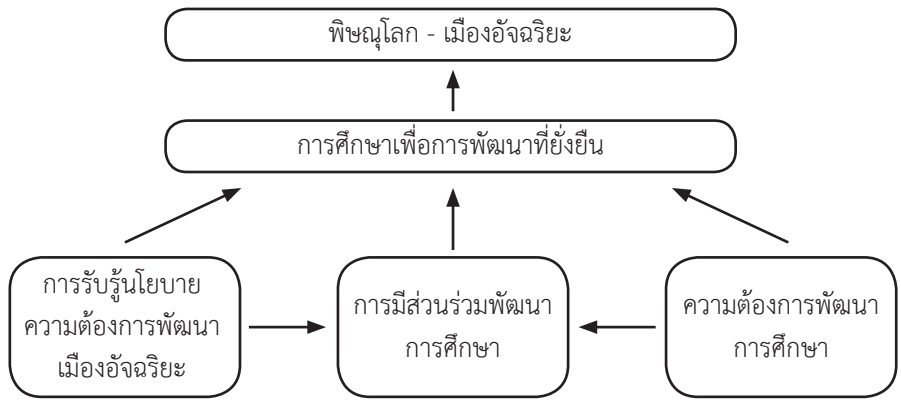

- จากหลายช่องทาง
- ด้านกิจกรรม
- ด้านสภาพแวดล้อม
- ด้านวิชาการ
- พัฒนาในหลักสูตร
- พัฒนานอกระบบและต่อเนื่อง
- พัฒนาโดยระดับโรงเรียน
- ด้านงบประมาณ

ระเบียบวิธีวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจแบบผสมวิธี (Mixed Research Methodology) โดยการรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ขอบเขตการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะของจังหวัดพิษณุโลก

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการของชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการให้พัฒนาการศึกษาเพื่อสนองการเปลี่ยนแปลงในอนาคตของจังหวัดพิษณุโลก

1.2 ขอบเขตการวิจัย ประชากร ได้แก่ ประชาชนทั่วไป ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีบริบูรณ์ ใน 20 ตำบลของอำเภอเมืองพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น ตำบลละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 600 คน

1.3 ตัวแปรที่ศึกษา

1.3.1 สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านงบประมาณ

1.3.2 สภาพการรับรู้นโยบายและแผนพัฒนาสู่เมืองอัจฉริยะของจังหวัดพิษณุโลกจำแนกตามประเภทของการสื่อสาร

1.3.3 ความต้องการในการพัฒนาการศึกษาเพื่อก้าวสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ

(1) ความต้องการให้ดำเนินการเร่งด่วนในระดับโรงเรียน

(2) ความต้องการให้ดำเนินการเร่งด่วนในหลักสูตรปกติของสถานศึกษา

(3) ความต้องการให้ดำเนินการในระยะยาวโดยเชื่อมโยงทั้งในหลักสูตรและการสอน ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

1.4 เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ และแบบตรวจสอบรายการชนิดเลือกตอบเกี่ยวกับสภาพการรับรู้นโยบายและแผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ และความต้องการในการพัฒนาการศึกษาเพื่อก้าวสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ

การพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ใช้การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยเทคนิค Index of item objective congruence (I.O.C.) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนศึกษา, รองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา จันทร์บรรจง ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบการศึกษาเปรียบเทียบ และ ดร.อนุศิษฎ์ ศุขโรจน์ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ในจังหวัดพิษณุโลก ที่มุ่งสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม โดยเลือกประเด็นคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ย 0.66 ขึ้นไป แล้วทดลองกับนิสิตที่ศึกษารายวิชา 354413 ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำนวน 30 คน ในภาคเรียนที่ 2/2559 เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าเฉลี่ย Alfa Co - efficient = 0.87

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และดำเนินการฝึกอบรมนิสิต จำนวน 60 คน ให้เป็นผู้ช่วยนักวิจัย ลงภาคสนามเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนกับการจัดการศึกษา โดยผู้วิจัยเป็นผู้กำกับดูแล (Coach) ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2560 – มีนาคม พ.ศ.2561

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับวิเคราะห์สภาพการมีส่วนร่วม ใช้ค่าร้อยละในการวิเคราะห์ประเภทการสื่อสารที่ได้รับรู้เกี่ยวกับนโยบายและแผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ และใช้คะแนนรวมสูงสุดไปถึงต่ำสุด ในการจัดลำดับความต้องการในการพัฒนาด้านการศึกษา

2. การศึกษาการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชน ในชุมชนที่ขยายตัวเป็นเมืองอย่างรวดเร็ว เกี่ยวกับสภาพการเปลี่ยนแปลง ทิศทางการพัฒนา ผลกระทบและปัญหาสังคม

2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาสภาพการรับรู้ของผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ในชุมชนที่มีมหาวิทยาลัยตั้งอยู่และเติบโตอย่างรวดเร็ว เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในบริบทสังคม ทิศทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาจังหวัดพิษณุโลก ผลกระทบจากการพัฒนาปัญหาสังคม และความจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของชุมชน

2.2 กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชน ในตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 20 คน ที่สมัครใจให้ข้อมูล

การคัดเลือกชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา มีเกณฑ์การพิจารณาคือ เคยเป็นชุมชนชนบทนอกเขตเทศบาลเมืองพิษณุโลก และในปัจจุบันได้พัฒนาอย่างรวดเร็วหลังจากการจัดตั้งมหาวิทยาลัยนเรศวร เมื่อปี พ.ศ.2533 เพื่อเป็นมหาวิทยาลัยแบบเบ็ดเสร็จ (Comprehensive University) ซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของจังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือตอนล่างตามแผนพัฒนาอุดมศึกษาของประเทศ

2.3 ประเด็นการศึกษา ได้แก่ บริบทของชุมชน ทิศทางของการพัฒนา ผลกระทบจากการพัฒนา ปัญหาสังคม และความจำเป็นในการมีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษา

2.4 เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยแบบฟอร์มสัมภาษณ์ แผนการสัมภาษณ์ และอุปกรณ์สำหรับบันทึกภาพและเสียง วีดีโอ โดยใช้สมาร์ทโฟน (Smart - phone)

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยนักวิจัย (นิสิต) ลงภาคสนามและสัมภาษณ์

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา และการยืนยันแบบสามเส้า (Triangulation) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการผู้ให้สัมภาษณ์ไม่น้อยกว่าสามคนต่อหนึ่งประเด็น มาสรุปและเรียบเรียงเพื่อตอบคำถาม

ผลการวิจัย

1. สภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของชุมชนต่าง ๆ ในอำเภอเมืองพิษณุโลก

1.1 การมีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษา 4 ด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงว่าในภาพรวมชุมชนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของอำเภอเมืองพิษณุโลก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.90, SD. = 0.83)

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมเฉพาะด้านวิชาการ พบว่า มีระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.78, SD. = 0.87) เรื่อง

ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ($\bar{X}$ = 2.89, SD. = 1.00) รองลงมาคือ การให้ความรู้ หรือทำการสอน เช่น ให้ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น อาชีพ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นต้น ($\bar{X}$ = 2.83, SD.=1.06)

การมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมนักเรียน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X}$ = 3.08, SD. = 0.90) โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ($\bar{X}$ = 3.23, SD. = 1.06) รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ($\bar{X}$ = 3.21, SD. = 1.08)

การมีส่วนร่วมด้านสภาพแวดล้อม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.88, SD. = 1.05) โดยเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดอาคาร สถานที่ ($\bar{X}$ = 2.95, SD. = 1.14) รองลงมาคือ การดูแลรักษา อาคารสถานที่ ($\bar{X}$ = 2.94, SD. = 1.20)

การมีส่วนร่วมด้านงบประมาณ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.88, SD. = 0.93) เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ร่วมสนับสนุนทุนทรัพย์ในการจัดการศึกษาและการทำกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน ($\bar{X}$ = 2.92, SD. = 1.00) รองลงมา คือ ร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษา ($\bar{X}$ = 2.89, SD. = 1.04) ตามลำดับ

ตาราง 1 ระดับ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษา

การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการพัฒนาการศึกษา	**ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$**	**ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)**	**ระดับการมีส่วนร่วม**
ด้านวิชาการ			
1. มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	2.77	1.09	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	2.89	1.00	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมในการให้ความรู้ หรือทำการสอน	2.83	1.06	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	2.76	1.13	ปานกลาง
5. มีส่วนร่วมในการวัดผล และประเมินผลการทำงานของครู - อาจารย์ และผู้บริหารโรงเรียน	2.60	1.14	ปานกลาง
6. มีส่วนร่วมในการติดตามผลการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชน	2.81	1.13	ปานกลาง
รวม	**2.78**	**0.87**	**ปานกลาง**
ด้านกิจกรรมนักเรียน			
1. มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	2.97	1.11	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น	3.21	1.08	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมในจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ให้แก่นักเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชน	2.98	1.09	ปานกลาง

ตาราง 1 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการพัฒนาการศึกษา	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)	ระดับการมีส่วนร่วม
4. มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์	3.23	1.06	ปานกลาง
5. มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพลานามัยและนันทนาการ	3.04	1.14	ปานกลาง
รวม	**3.08**	**0.90**	**ปานกลาง**
ด้านสภาพแวดล้อม			
1. มีส่วนร่วมในการจัดอาคาร สถานที่	2.95	1.14	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา อาคาร สถานที่	2.94	1.20	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมในการพัฒนาอาคาร สถานที่	2.86	1.17	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการปรับปรุงภูมิทัศน์ของสถานศึกษา	2.80	1.15	ปานกลาง
5. มีส่วนร่วมในการป้องกันอุบัติภัยของสถานศึกษา	2.85	1.17	ปานกลาง
รวม	**2.88**	**1.05**	**ปานกลาง**
ด้านงบประมาณ			**ปานกลาง**
1. มีส่วนร่วมสนับสนุนทุนทรัพย์ในการจัดการ ศึกษาการทำกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน	2.92	1.00	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมสรรหาทรัพยากร แหล่งทรัพยากร ที่จะใช้ในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน	2.82	1.06	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษา	2.89	1.04	ปานกลาง
รวม	**2.88**	**0.93**	**ปานกลาง**
รวมเฉลี่ย	**2.90**	**0.83**	**ปานกลาง**

1.2 การรับรู้นโยบายและแผนพัฒนาสู่เมืองอัจฉริยะ

ผู้ตอบ 383 คน หรือร้อยละ 63.80 ไม่เคยรับรู้และไม่มีความเข้าใจ นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ.2560-2564 และมีช่องทางในการรับรู้และได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทำให้เกิดความเข้าใจ นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดพิษณุโลก จากโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 15.33 รองลงมาคือ จาก Facebook คิดเป็นร้อยละ 15.00 รองลงไปจากนี้คือ ได้รับรู้จากการบอกต่อของผู้อื่น (ร้อยละ 13.00) ส่วนการได้รับข้อมูลจากสถานศึกษาภายในจังหวัด มีเพียงร้อยละ 8.50 เท่านั้น

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของการรับรู้และช่องทางการรับรู้นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาฯ

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับรู้และเข้าใจ นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา ของจังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ.2560 -2564		
ไม่เคย	383	63.80
เคยรับรู้	217	36.20
รวม	600	100.00
ช่องทางการรับรู้นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา ของจังหวัดพิษณุโลก		
วิทยุ	50	8.33
โทรทัศน์	92	15.33
สื่อสิ่งพิมพ์ท้องถิ่น	41	6.83
สื่อสิ่งพิมพ์ทั่วไป	42	7.00
Website	61	10.17
Line	31	5.17
Facebook	90	15.00
YouTube	21	3.50
การบอกต่อจากผู้อื่น	78	13.00
การประชาสัมพันธ์ของจังหวัด	56	9.33
สถานศึกษาภายในจังหวัด	51	8.50

1.3 ความต้องการพัฒนาเนื้อหาการศึกษาเพื่อก้าวสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ พบว่า

1.3.1 ความต้องการให้โรงเรียนดำเนินการเพื่อการเป็นเมืองอัจฉริยะที่พัฒนาอย่างยั่งยืนของจังหวัดพิษณุโลกในอนาคต พบว่า อันดับ 1 คือ การยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 17.50) อันดับ 2 คือ โครงการต่อต้านยาเสพติด (โรงเรียนสีขาว) (ร้อยละ 16.80) และอันดับ 3 คือ การเป็นโรงเรียนคุณธรรม (ร้อยละ 12.50)

1.3.2 ความต้องการให้ดำเนินการในหลักสูตรการเรียนการสอนปกติ อันดับ 1 คือ การยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 27.70) อันดับ 2 คือ ห้องเรียนอาชีพ (ร้อยละ 15.80) และอันดับ 3 คือ โครงการต่อต้านยาเสพติด (โรงเรียนสีขาว) (ร้อยละ 13.80)

1.3.3 ความต้องการให้ดำเนินการในระยะยาว ในหลักสูตรการเรียนการสอนที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกับการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัย อันดับ 1 คือ การยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 27.67) อันดับ 2 คือ โครงการต่อต้านยาเสพติด (โรงเรียนสีขาว) (ร้อยละ 15.17) และอันดับ 3 คือ โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 13.67)

ทั้งนี้พบว่า มีความต้องการแตกต่างหลากหลายระหว่างชุมชนต่าง ๆ ดังนี้

1. ชุมชนที่ให้ความสำคัญอันดับแรกกับความรู้เรื่อง Thailand 4.0 หรือการศึกษา 4.0 มี 5 ตำบล คือ ท่าโพธิ์ มะขามสูง ท่าทอง ไผ่ขอดอน และในเมือง

2. ชุมชนที่ให้ความสำคัญอันดับแรกกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง มี 2 ตำบล คือ ท่าโพธิ์ และสมอแข

3. ชุมชนที่ต้องการให้ยกระดับทักษะภาษาอังกฤษเป็นอันดับแรก มี 5 ตำบล คือ จอมทอง วัดจันทร์ ปากโทก ในเมืองและบ้านคลอง

4. ชุมชนที่ต้องการให้ดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรมเป็นอันดับแรก มี 3 ตำบล คือ บ้านป่า บึงพระ และบ้านกร่าง

5. ชุมชนที่ต้องการให้ดำเนินโครงการต่อต้านยาเสพติด (โรงเรียนสีขาว) เป็นอันดับแรก มี 5 ตำบล คือ วังน้ำคู้ หัวรอ งิ้วงาม พลายชุมพล และอรัญญิก

6. ชุมชนที่ต้องการให้ดำเนินงานโครงการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางท้องถนนเป็นอันดับแรก มี 2 ตำบล คือ บึงพระ และวัดพริก

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของความต้องการในการพัฒนาเนื้อหาการศึกษา

ความต้องการให้ดำเนินการพัฒนาในระดับโรงเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อันดับ 1 การยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ	105	17.5
อันดับ 2 โครงการต่อต้านยาเสพติด (โรงเรียนสีขาว)	101	16.80
อันดับ 3 โรงเรียนคุณธรรม	75	12.5
ความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรและการสอนปกติ	**จำนวน (คน)**	**ร้อยละ (คน)**
อันดับ 1 การยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ	166	27.70
อันดับ 2 ห้องเรียนอาชีพ	95	15.80
อันดับ 3 โครงการต่อต้านยาเสพติด (โรงเรียนสีขาว)	83	13.80
ความต้องการให้พัฒนาการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบ	**จำนวน (คน)**	**ร้อยละ (คน)**
อันดับ 1 การยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ	166	27.67
อันดับ 2 โครงการต่อต้านยาเสพติด (โรงเรียนสีขาว)	91	15.17
อันดับ 3 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง	82	13.67

2. การรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชนในชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชนในตำบลท่าโพธิ์ ซึ่งเป็นตำบลที่คัดเลือกเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากมีการเติบโตเป็นเมืองอย่างรวดเร็ว พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 20 คน ที่สมัครใจตอบคำถามได้ให้ข้อมูลซึ่งมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.1 บริบทของชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา คือ เป็นพื้นที่เกษตรกรรมประมาณ 70% ส่วนอีก 30% เป็นเมืองใหม่รอบมหาวิทยาลัย ประกอบด้วยหอพักและร้านค้า ซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อรองรับความต้องการของนิสิตนักศึกษาและครูอาจารย์ มีการตัดถนนซอยแยกจากถนนหลวงแผ่นดินสาย 111 พิษณุโลก - นครสวรรค์ และถนนเลียบคลองชลประทาน ที่เชื่อมต่อไปยังตำบลใกล้เคียง ส่วนพื้นที่ของมหาวิทยาลัย มีประมาณ 1,200 ไร่ จำนวนประชากรในตำบลไม่นับรวมบุคลากรและนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย มีทั้งสิ้น 8,329 คน ครัวเรือน 2,875 ครัวเรือน มีผู้สูงอายุมากถึง 1,254 คน ภายใน 10 หมู่บ้านใกล้มหาวิทยาลัยมีร้านค้า สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง โรงแรม หอพัก และร้านสะดวกซื้อ ภายในมหาวิทยาลัยมีโรงพยาบาลที่ได้รับการประกันคุณภาพจากกระทรวงสาธารณสุข รับรักษาผู้ป่วยเกือบทุกโรค รับคนไข้ในประมาณ 300 เตียง นอกมหาวิทยาลัยมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 แห่ง ป้อมตำรวจชุมชน 1 แห่ง และมีวัด 4 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 4 แห่ง ซึ่งในจำนวนนี้มีโรงเรียนขยายโอกาสรวมอยู่ด้วย การเดินทางจากตำบลนี้เข้าไปในตัวเมืองพิษณุโลกใช้เวลาประมาณ 30 นาทีโดยรถยนต์

2.2 การรับรู้เกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาชุมชน พบว่า จากการสัมภาษณ์บุคคลเป้าหมายส่วนมากรับรู้อย่างกว้าง ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น ผู้ปกครองนักเรียน (บุคคลที่ 1 เพศหญิง) รับรู้จากรายการโทรทัศน์ *“.....ฉันดูรายการของนายกฯ (นายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) ที่มาพูดตอนเย็น ๆ .....จำไม่ได้แล้วว่าเมื่อไหร่นะ....”* ในขณะที่ผู้นำชุมชน (บุคคลที่ 2 เพศหญิง) รับทราบข้อมูลจากการประชุมผู้บริหาร *“รู้เรื่องพวกนี้ตอนประชุม กับ อบต . (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์) .....แต่ก็ไม่รู้ว่าโครงการจะเสร็จเมื่อไร”* เป็นต้น

2.3 การรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนา พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชนในตำบลที่เป็นกรณีศึกษา แสดงความตระหนักค่อนข้างมากเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองพิษณุโลก เป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าของอาเซียน ผลกระทบของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อชุมชนตำบลและส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เกิดความแออัดขึ้นรอบ ๆ มหาวิทยาลัย เช่น มีร้านอาหารสำหรับคนกลางคืนและร้านเกมที่กลายเป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่น และด้านการจราจรมีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดอุบัติเหตุจากรถยนต์ที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่วนผลกระทบเชิงลบด้านเศรษฐกิจ เช่น การปั่นราคาที่ดิน ซึ่งการสัมภาษณ์บุคคลที่ 3 (เพศชาย) มีความเห็น ว่า *“...ตอนนี้ปั่นราคาที่ดินกันสนุกสนาน... เพราะรู้ว่ารถไฟความเร็วสูงจะมาสร้างสถานีที่บึงพระ....”* (ตำบลบึงพระอยู่ติดกับตำบลท่าทองทางทิศตะวันออก)

อย่างไรก็ตาม มีการรับรู้ถึงผลกระทบทางบวก เช่น ความสะดวกในการเดินทาง บุคคลที่ 4 (เพศชาย) กล่าวว่า *“...เดี๋ยวนี้เดินทางสะดวกขึ้นเยอะ...พิดโลกมีเครื่องบินหลายเที่ยว....ไม่ลำบากเหมือนแต่ก่อน”* และบุคคลที่ 5 (เพศชาย) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า *“....มีรถบัสจอดที่หน้า ม. ไม่ต้องไปขึ้นรถที่ศูนย์ขนส่ง...”* และการเอื้อโอกาสให้สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนที่สอดคล้องกับศักยภาพเด็กและความพร้อมของผู้ปกครองนักเรียนมากขึ้น เช่น บุคคลที่ 6 (เพศหญิง) กล่าวว่า *“....คนมีเงินก็ให้ลูกไปเรียนในเมือง....บางทีก็มีรถโรงเรียนมารับไปเรียน....คนไม่มีเงินก็ให้ลูกเรียนใกล้บ้านนะ....”*

การรับรู้ผลกระทบทางบวกอีกประการหนึ่ง คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสุขภาพ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลบุคคลที่ 1 (ชาย) มีความเห็นว่า *“....ไม่ต้องไปรักษาไกล .....ผมเข้าโรง’บาล ม.น. (โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร)”* บุคคลที่ 2 (เพศหญิง) กล่าวว่า *“...ถ้าปวดเมื่อยฉันก็ไปนวดที่โรง’บาล ตำบล (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าโพธิ์)”* และ บุคคลที่ 3 (เพศชาย) มองว่า *“สะดวกขึ้นเยอะนะ....แต่ก่อนต้องไปโรง’บาลพุทธ (โรงพยาบาลพุทธชินราช)....ไกล 15-16 กิโล....คนก็เยอะ....คนแก่ไม่อยากไป”* นอกจากนี้ ยังรับรู้ผลการพัฒนาการสื่อสารและคมนาคม เช่น บุคคลที่ 1 (หญิง) มีความเห็นว่า *“...อะไรก็สะดวกขึ้น...จะติดต่อกับใครก็ใช้มือถือ....ใช้กันทั่วทุกบ้านแหละนะ....”* บุคคลที่ 2 (หญิง) มีข้อติติงบ้าง แต่ก็พึงพอใจในระดับมาก โดยกล่าวว่า *“....รถเมล์มีน้อยไปหน่อย....แต่แม่ฉันบอกว่าสมัยก่อนต้องพายเรือไปขึ้นท่าหน้าตะแลงแกง...กว่าจะไปซื้อของในตลาดก็ลำบากน่าดูนะ.....ตอนนี้ฉันขี่มอ’ไซค์ไปโลตัสท่าทอง...10 นาทีแค่นั้นเอง”* ส่วนการรับรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวัน เป็นเรื่องเกี่ยวกับร้านสะดวกซื้อ เช่น บุคคลที่ 3 (ชาย) *“เด็ก ๆ ลูกหลานผม จะเอาอะไรก็เข้าเซเว่น (7-Eleven)...ข้างประตู 4 ประตู 5”* (ประตูเข้ามหาวิทยาลัยนเรศวรด้านทิศเหนือ) *'มีตั้งหลายร้าน....โลตัสเล็ก (Lotus Express) ก็มี”*

นอกจากนี้ ได้มีการรับรู้ผลกระทบทางบวกในการมีมหาวิทยาลัยเข้ามาตั้งอยู่ในชุมชน เช่น บุคคลที่ 1 (ชาย) *“ตอนผมยังหนุ่ม ก็เห็นหลายคนเขาไม่อยากให้ มน.มาตั้ง....แต่ตอนนี้ก็โอเค...ลูกหลานบ้านเราหลายคนก็ได้ทำงานใน มน. (มหาวิทยาลัยนเรศวร)...ได้เรียนต่อที่ มน. ก็มี...ไม่ต้องไปไกล”* บุคคลที่ 2 (หญิง) *“พวกอาจารย์กับนิสิตก็พากันมาพัฒนาชุมชนเรานะ.....อย่างเวลาน้ำท่วมเมื่อปีกลาย”* บุคคลที่ 3 (ชาย) *“เขาพากันออกมาบ่อย.....บางทีก็มาถามว่าเราต้องการจะทำอะไร....ก็บอกไปตามที่คิด....ไม่รู้จะช่วยอะไรได้แค่ไหนนะ”* ในขณะที่บุคคลที่ 4 (ชาย) มองในเชิงเศรษฐกิจว่า *“ที่แน่ๆ ที่ดินแถวนี้ แพงกว่าทองแล้วนะ....ขายไปแล้วจะซื้อคืนก็ไม่ไหว”*

2.4 การรับรู้เกี่ยวกับปัญหาสังคมในชุมชน พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชนในตำบลนี้มองเห็นปัญหาสังคมเกี่ยวกับเด็กวัยรุ่น เช่น บุคคลที่ 1 (ชาย) *“พวกที่ไปยุ่งกับยา (ยาเสพติด) ....ก็มีเด็กวัยรุ่นในตำบลเรามั่งแหละ...แต่ตำรวจเขาบอกว่ายาพวกนี้มันข้ามมาจากทางชายแดนทางเหนือ...”* บุคคลที่ 2 (ชาย) *“ต้องช่วย ๆ กันดู ....อบต.ก็จัดอบรมให้พ่อแม่คอยระวัง ...ถ้าติดยาก็ต้องให้พาไปรักษา”* บุคคลที่ 3 (ชาย)

“เด็กแว้น (วัยรุ่นที่แข่งมอเตอร์ไซค์บนถนนหลวง) ก็มีอยู่ 2-3 คน ที่พ่อแม่มีเงินซื้อรถให้....แต่ไม่เยอะเหมือนแถวท่าทองนะ” (เปรียบเทียบกับตำบลท่าทองซึ่งอยู่ถัดไป ใกล้ตัวเมืองมากกว่า) บุคคลที่ 4 (ชาย) *“ตั้งแต่ในมน.เขาสร้างลูกระนาด (บนถนนในมหาวิทยาลัย)....ก็ไม่มีข่าวเรื่องรถชนกันตายใน มน.....แต่ก่อนได้ยินบ่อย”* บุคคลที่ 5 (หญิง) *“เด็กที่มันเกเร....ฆ่าเขาตายเมื่อหลายปีก่อน...ก็อยู่ในคุก...ตอนนี้ไม่มีใครกล้าซ่า....”*

2.5 ความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ พบว่า ต้องการมีส่วนร่วมตามความพร้อม เช่น บุคคลที่ 1 (หญิง) *“ใครมีเงินก็ส่งลูกเรียนในเมือง....ต้องเสียเงินมากขึ้น....แต่โรงเรียนใกล้บ้านก็ไม่เสียเงิน....”* บุคคลที่ 2 (หญิง) *“เด็กที่ไปเรียนในเมืองแล้วเรียนไม่ไหว.....เราก็รับกลับมาเรียนในโรงเรียนเรา (โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในตำบลท่าโพธิ์)....แล้วก็จบ (ภาคบังคับ) กันทุกคน”* บุคคลที่ 3 (ชาย) *“อบต. (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์) ก็ช่วยสนับสนุนโรงเรียนตามที่พอจะช่วยไหว....เพราะมีงบประมาณไม่มาก....บางที่ก็ใช้เงินส่วนตัว.....แต่เงินเดือนก็แค่ 7-8 พัน ช่วยได้ไม่มาก”* บุคคลที่ 4 (ชาย) *“ผมก็เป็นกรรมการสถานศึกษา.....ช่วยวางแผน และติดตามพฤติกรรมการสอนของครู...ถ้าโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือจากชุมชนก็ช่วยประสานงานให้”* และได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาการศึกษาในชุมชนและความเต็มใจมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ผู้ทรงภูมิปัญญาของท้องถิ่นด้วย เช่น บุคคลที่ 5 (หญิง) *“โรงเรียนอยากได้ครูต่างชาติมาสอนนะ....อยากให้เด็กเก่งภาษาอังกฤษ...ทางโรงเรียนดูเหมือนกำลังทำโครงการขอครูต่างชาติจาก อบจ.”* (องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีโครงการจัดหาครูต่างชาติมาช่วยสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่น) บุคคลที่ 6 (ชาย) *“โรงเรียนบางโรงก็ขอไปช่วยสอนอาชีพ...อย่างโรงเรียนวัดสะกัดน้ำมัน....เขาทำโครงการเศรษฐกิจพอเพียง...เลี้ยงปลาดุก...ทำก๊าซชีวภาพ....เพาะเห็ด....ก็ได้ชาวบ้านที่เก่ง ๆ ไปช่วยสอน”* (โรงเรียนชุมชน 1 วัดสะกัดน้ำมัน เป็นโรงเรียนขยายโอกาส ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 บ้านวังส้มซ่า ตำบลท่าโพธิ์ มีนักเรียนชั้นอนุบาล 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวม 165 คน)

สรุปผลวิจัย

จากการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 600 คน ใน 20 ชุมชน ของอำเภอเมืองพิษณุโลกพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของชุมชนต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในภาพรวมในด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา และด้านงบประมาณ โดยในด้านวิชาการ เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน รองลงมาคือ การให้ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาชีพ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ด้านกิจกรรมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และการจัดกิจกรรมวันสำคัญ ด้านสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในการจัดอาคาร สถานที่ และการดูแลรักษา อาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในการร่วมสนับสนุนทุนทรัพย์ และร่วมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ แต่ผู้ตอบเพียงแค่ร้อยละ 36.20 รับรู้นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา เพื่อรองรับการเป็นเมืองอัจฉริยะของจังหวัดพิษณุโลก และถึงแม้จะมีช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย แต่ก็มีเพียงร้อยละ 15.33 และ 15.00 ที่ได้รับรู้จากโทรทัศน์ และจาก Facebook คิดเป็นร้อยละ 15.00 ส่วนการได้รับรู้จากสถานศึกษามีเพียงร้อยละ 8.50 เท่านั้น ส่วนความต้องการที่จะให้พัฒนาการศึกษาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะนั้น ผู้ปกครอง นักเรียนและประชาชนใน 20 ชุมชน มีความต้องการที่หลากหลาย แต่โดยภาพรวมนั้นได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับทักษะภาษาอังกฤษเป็นอันดับ 1 ทั้งในการให้โรงเรียนดำเนินงาน การให้พัฒนาในหลักสูตรและการสอนปกติ และการให้จัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชนในตำบลท่าโพธิ์ ซึ่งเป็นตำบลที่เลือกเป็นกรณีศึกษา เพราะการเติบโตเป็นเมืองอย่างรวดเร็ว พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 20 คน ได้รับรู้บริบทของชุมชนว่ายังเป็นพื้นที่เกษตรกรรม 70% อีก 30% เป็นเมืองใหม่รอบมหาวิทยาลัย มีหอพักและร้านค้าเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ มีโรงพยาบาล 300 เตียง ในมหาวิทยาลัย และมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอยู่นอกมหาวิทยาลัย มีป้อมตำรวจชุมชน วัด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5 และ โรงเรียนประถมศึกษาซึ่งมีโรงเรียนขยายโอกาสรวมอยู่ด้วย การเดินทางจากชุมชนเข้าไปในเมืองพิษณุโลกโดยรถยนต์ ใช้เวลาประมาณ 30 นาที การรับรู้ทิศทางการพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างกว้าง ๆ จากรายการโทรทัศน์และจากการประชุม

ผู้บริหารท้องถิ่น การรับรู้ผลกระทบจากการพัฒนา คือ รู้ว่าเมืองพิษณุโลก เป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าของอาเซียน ผลกระทบของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน คือ ความแออัดรอบมหาวิทยาลัย แหล่งมั่วสุมของวัยรุ่น การจราจรมีความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุเพิ่มขึ้นมาก การปั่นราคาที่ดิน เป็นต้น ส่วนการรับรู้ปัญหาสังคม คือ ปัญหาการละเมิดกฎจราจร และการแพร่ระบาดของยาเสพติด และความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานในชุมชนขึ้นอยู่กับความพร้อม ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์บางคนเห็นว่าตนมีความพร้อมไม่มากนัก

การอภิปรายผล

1. สภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งในภาพรวมพบว่า ประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในระดับปานกลางทั้งด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านงบประมาณนั้น เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า เรื่องที่อาจจะยกระดับการมีส่วนร่วมให้เป็นระดับมากได้ และจะเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนคือ การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการที่นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติร่วมกับชุมชนจะทำให้สามารถจำเนื้อหาได้ดีกว่า มีเจตคติที่ดีกว่า และมีความสามารถสูงขึ้นในการคิดและเขียน (Bonwell and Eison อ้างใน Prince, 2004) และสอดคล้องกับกลวิธีการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ได้เสนอแนะโดย กาญจนา เงารังษี (2559)

สำหรับนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดที่ประชาชนมีการรับรู้และเข้าใจค่อนข้างน้อย และได้รับรู้ผ่านสถานศึกษาเพียง 8.50% สะท้อนว่าสถานศึกษายังทำการประชาสัมพันธ์ในระดับน้อย เกี่ยวกับแผนพัฒนาจังหวัดพิษณุโลกสู่เมืองอัจฉริยะ และการประชาสัมพันธ์ของจังหวัดผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ก็ยังไม่มีประสิทธิผล เพราะมีผู้รับรู้ผ่านโทรทัศน์และ Facebook เพียงร้อยละ 15 เท่านั้น อาจเป็นเพราะจังหวัดพิษณุโลกยังไม่มีระบบสารสนเทศที่ให้ข่าวสารข้อมูลด้านการพัฒนาการศึกษาอย่างเปิดกว้างและเข้าถึงผู้คนทุกเพศทุกวัย ทุกสถานภาพ

อนึ่ง การที่ผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนใน 20 ชุมชนของอำเภอเมืองพิษณุโลก ให้ความสำคัญอันดับ 1 กับการยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ สะท้อนถึงความตื่นตัวของประชาชนในการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมนานาชาติของจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งในปัจจุบันอำเภอเมืองพิษณุโลกได้กลายเป็นจุดที่เส้นทางการค้า ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อ *"สี่แยกอินโดจีน"* และกำลังพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอาทิ ถนนและทางรถไฟความเร็วสูง รวมทั้งเส้นทางการบินพาณิชย์ที่ทำให้มีการเดินทางเข้าถึงจังหวัดพิษณุโลกได้จากทั่วโลก ดังนั้น นักพัฒนาการศึกษาของจังหวัดจึงต้องรับรู้ความต้องการของประชาชนว่าต้องการเร่งให้พัฒนาเรื่องภาษาอังกฤษ การอาชีพ การต่อต้านยาเสพติด และความรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ กาญจนา เงารังษี (2559) ที่เสนอแนะว่าหลักสูตรการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยัน ต้องเป็นองค์ความรู้หลักที่จะนำไปสร้างปัญญาในการแก้ปัญหาเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์และการเปลี่ยนแปลงของปัจจุบันอย่างเข้าใจ เพื่อสังคมแห่งปัญญา เศรษฐกิจสีเขียว พอเพียง ไม่ทำลายทรัพยากรจนเกิดภัยพิบัติมีสิ่งแวดล้อมที่ยืนยาวด้วยการทดแทนและอนุรักษ์

2. ในชุมชนที่พัฒนาเป็นเมืองอย่างรวดเร็ว พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับรู้บริบทของชุมชน รับรู้ทิศทางการพัฒนาชุมชนอย่างกว้าง ๆ จากโทรทัศน์ และจากการประชุมผู้บริหารท้องถิ่น รับรู้ผลกระทบจากการพัฒนาทั้งทางบวกและทางลบ และรับรู้ปัญหาสังคม คือ ปัญหาจราจรและยาเสพติด และต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานในชุมชนตามความพร้อมซึ่งไม่มากเท่าที่ควร สะท้อนว่ามหาวิทยาลัยซึ่งตั้งอยู่ในชุมชน ยังไม่ได้ทำหน้าที่ที่เข้มแข็งเพียงพอในการเสริมสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนในชุมชนรอบมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ ผลกระทบของการพัฒนา และความคาดหวังต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไปในการช่วยพัฒนาการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของเมืองอัจริยะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 39 (จังหวัดพิษณุโลก) องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก และเทศบาลนครพิษณุโลก ควรให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเมืองอัจฉริยะ แก่ประชาชนทั่วไปและผู้ปกครอง

นักเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยที่สอดคล้องกับการพัฒนาสู่เมืองอัจฉริยะ และการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้ความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญและแนวทางการมีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาที่ไม่ได้มีเพียงการร่วมมือด้านงบประมาณ แต่รวมถึงด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมนักเรียน และด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

1.2 มหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในแต่ละชุมชนของจังหวัดพิษณุโลก ที่กำลังพัฒนาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะจะต้องมีบทบาทที่เข้มแข็งมากขึ้นในการช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไปให้สามารถร่วมพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรและการสอนในขั้นพื้นฐาน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และเป้าหมายการศึกษาที่สอดคล้องกับกลวิธีการพัฒนาการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

1.3 ควรนำความต้องการของชุมชนมาพิจารณาในการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นเมืองอัจฉริยะด้วย เช่น การยกระดับความรู้ด้านภาษาอังกฤษ การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม การพัฒนาสู่โรงเรียนสีขาว (ปลอดยาเสพติด) และการพัฒนาบนฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัย สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อการเป็นเมืองที่กำลังจะพัฒนาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเตรียมพร้อมต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2.2 ควรวิจัยถึงสภาพการจัดการความเสี่ยงของชุมชนที่กำลังขยายตัวเป็นเมือง และเพื่อการเป็นเมืองที่กำลังจะพัฒนาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะและการพัฒนาอย่างยั่งยืนของจังหวัดพิษณุโลก โดยเน้นการมีส่วนร่วมป้องกันปัญหาเยาวชนและร่วมจัดโปรแกรมการศึกษาที่เสริมพลังของเยาวชน โดยบูรณาการกันทั้งระดับโรงเรียน ตำบล จังหวัด และส่วนกลาง และให้มหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมวางแผนและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และควรขยายขอบเขตการวิจัยให้ครอบคลุมทั้งจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา เงารังษี. (2559). การศึกษากับการพัฒนาที่ยั่งยืน Education for Sustainable Development. *วารสารสมาคมนักวิจัย. 21*(21). 13-17.

วชิน อ่อนอ้าย, ฉันทนา จันทร์บรรจง, วิทยา จันทร์ศิลา และสำราญ มีแจ้ง. (2558). รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 17*(2), 74-84.

สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สป.. (2560). *แผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ปี 2561-2564.* สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2561. จาก http://www.pad.moi.go.th/index.php? option=com_content &task=view&id=216&Itemid=439

อนุศิษฎ์ ศุขโรจน์, วิทยา จันทร์ศิลา, สำราญ มีแจ้ง และ ทำรงลักษณ์ เอื้อนครินทร์. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาประถมศึกษาเอกชน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 20*(1). 222-231.

Prince (2004) *Instructional Design, Active Learning, and Student Performance Using a Trading Room to Teach Strategy.* Retrieved August 5, 2017. from https://www.researchgate.net/publication/258153398_Instructional_Design_Active_Learning_and_Student_Performance_Using_a_Trading_Room_to_Teach_Strategy

Epstein, J.L. and others. (1997). *School, family, community partnerships : Your handbook for action.* Thousand Oaks : Corwin Press. Retrieved August 5, 2017. from https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/ERIC-ED467082/pdf/ERIC-ED467082.pdf

Henderson, A. T. and Karen L. M. *"A New Wave of Evidence: The Impact of School, Family, and the Community Connections on Student Achievement."* SEDL. Retrieved March 5, 2017, from https://www.sedl.org/connections/ resources/evidence.pdf

Novotny, R., Kuchta, R. and Kudlec, J.. (2014). Smart City Concept, Applications and Services. *Journal of Telecommunications System & Management. Review Article J Telecommun Syst Manage, Vol. 3*(2) : 117, doi : 10.4172/2167-0919.1000117.

Wolff, A., Kortuem, G. and Cavero J. (2015). *Towards Smart City Education.* UK : The Open University.

Zurich Insurance Group. (2015). *The risks of rapid urbanization in developing countries.* Retrieved August 5, 2017. from https://www.zurich.com/en/knowledge/articles/2015/01/the-risks-of-rapid-urbanization-in-developing-countries Retrived/